ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ & ਓਆਰ.ਐਸ.

ਬਨਾਮ

ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਿਹਾਰ & ਓਆਰ.ਐਸ.

(2021 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 1052)

ਫਰਵਰੀ 21, 2022

[ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ: ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 23.08.2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ – ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਲੋਹਾਰਾ (ਲੋਹਾਰ) ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਆਰਟ.32 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਸ.ਸੀ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ ਐਕਟ, 1989 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਮੰਗੀ ਗਈ – ਫੈਸਲਾ: ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰਸ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਓਬੀਸੀਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ – 'ਲੋਹਾਰ' 'ਲੋਹਾਰਾ' ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – 23.08.2016 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ – ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋਹਾਰ ਹੈ ਉਹ 1989 ਐਕਟ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ – ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ – ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ 'ਲੋਹਾਰ' ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਹਾਰਾ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਸੋਧੀ ਗਈ ਐਕਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ – ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ – ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989.

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਆਰਟ.32 – ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣਾ – ਦੇਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਰਟ.32 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀਟੋ ਕਰਨ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹੋਵੇ।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਨੀ ਪਿਤਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਿਧ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਯਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰੇ। ਇਹ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਰੇਲੇਗੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 7]

2. ਲੋਹਾਰ ਅਤੇ ਲੋਹਾਰਾ ਇੱਕੋ ਨਹੀਂ ਹਨ। 'ਲੋਹਾਰਾਂ' ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਾਠ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗੈਰ-ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।]

3. ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 342 ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ

ਵੀ ਜੱਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋਹਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਐਂਟੀਸਿਪੇਟਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤਕ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਾਈਡ ਸੈਕਸ਼ਨਜ਼ 18 ਅਤੇ 18A ਦੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ। ਇਸ ਲਈ, ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕੈਟੇਨਾ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹੁੰਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਹੈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲਣ ਯੋਗ ਸੀ, ਜੇ ਸਿਰਫ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। [ਪਾਰਸ 26, 28][1129-F-H; 1130-ਬੀ-ਸੀ]

ਅਸਾਮ ਸੰਮਿਲਿਤ ਮਹਾਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2015) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2014] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744; ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2006) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 587 : [2006] 7 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 522; ਨਿਯਮਗੌਂਡ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 576 : [1996] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਵਿਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ,1997 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 406 : [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 97; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸ਼ਵ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸੋਨੋਨੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2020) 14 ਸਕੇਲ 456; ਪ੍ਰਤਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 727; ਨਿਬਾਰਨੀ ਬਿਹੇਰਾ @ ਲਲਿਤਾ ਬਿਹੇਰਾ ਬਨਾਮ ਓੜੀਸਾ ਰਾਜ (1993) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 746 : [1993] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 581 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2014] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744 ਪੈਰਾ 9 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2006] 7 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 522 ਪੈਰਾ 13 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1996] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 14 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 97 ਪੈਰਾ 18 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2020] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 727 ਪੈਰਾ 26 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1993] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 581 ਪੈਰਾ 29

ਸਿਵਿਲ ਓਰੀਜਨਲ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਰਿਟ ਪਿਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਿਲ) ਨੰਬਰ 1052 ਦੀ 2021।

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ)

ਐਸ. ਕੇ. ਰਾਜ, ਕੇ. ਆਰ. ਰੰਜਨ, ਵੀ. ਕੇ. ਸਿਨਹਾ, ਸੰਦੀਪ, ਮਿਸ ਸੁਚਿਤਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ, ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਕੁਮਾਰੀ ਬੰਦਨਾ ਲਈ ਐਮ/ਐਸ ਰੰਜਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਵਕਤਾ, ਅਜ਼ਮਤ ਹਯਾਤ ਅਮਨੁੱਲਾਹ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਹ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ:-

"A ਉਚਿਤ ਰਿਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੋ, ਜੋ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਬਿਹਾਰ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਨੰਬਰ 689 ਦੀ 2016 ਮਿਤੀ 23.08.2016 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ;

B ਉਚਿਤ ਰਿਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੋ, ਜੋ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੂਚਨਾ ਐਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ।

C ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਲੱਗੇ।"

2. ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 23.08.2016 ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਬਿਹਾਰ ਗਜ਼ਟ

ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਰਕਸ

ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

1 ਭਾਦ੍ਰਾ 1938 (ਸ਼)

ਨੰਬਰ ਪਟਨਾ 689, ਪਟਨਾ, ਮੰਗਲਵਾਰ, 23 ਅਗਸਤ 2016

ਜਨਰਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ"

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਮ,

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ,

ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ, ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਬਿਹਾਰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਪਟਨਾ, ਬਿਹਾਰ ਸਟਾਫ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੱਤਰੀ ਬੋਰਡ (ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਭਰਤੀ, ਪਟਨਾ, ਪਰੀਖਿਆ ਕੰਟਰੋਲਰ ਬਿਹਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਪਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਪਟਨਾ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਪਟਨਾ ਨੂੰ)

ਪਟਨਾ- 15 ਮਿਤੀ 08/ਅਗਸਤ/2016

ਵਿਸ਼ਾ:- ਲੋਹਾਰਾ (ਲੋਹਾਰ) ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ।

ਸਰ,

1 ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਾਰਾ (ਲੋਹਾਰ, ਲੋਹਾਰਾ) ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ 1976 ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 22 ਵਿੱਚ ਉੱਲੋਖਿਤ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2006 (ਐਕਟ ਨੰਬਰ 48 ਦੇ 2006) ਦੁਆਰਾ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 21 ਵਜੋਂ ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2 ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਲਲੇਖਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ 2006 ਨੰਬਰ 48 ਦੇ 2006 ਨੂੰ ਰਿਪੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 2016 (ਐਕਟ ਨੰਬਰ 23 ਦੇ 2016) ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ 1976 (ਐਕਟ ਨੰਬਰ 108/ 1976) ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਲੋਹਾਰਾ (ਲੋਹਾਰ) ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ,

ਰਾਜੇਂਦਰ ਰਾਮ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ

ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

3. ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ-

ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 342 ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 342 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ 1950 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਧੀਨ, ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਓਬੀਸੀ') ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ 1970 ਤੋਂ 1976 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇੱਕ ਸੋਧ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 2006 ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਨੰਬਰ 48 ਦੇ 2006 ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ:-

"ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਆਦੇਸ਼, 1950 ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਇੱਕ ਐਕਟ।

ਇਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸਤਵੰਜਾਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ:-

1. ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਛੋਟਾ ਸਿਰਲੇਖ ਆਦੇਸ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2006 ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਜ਼ਟ ਅਸਾਧਾਰਣ

ਭਾਗ II-ਸੈਕਸ਼ਨ 1

ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਆਦੇਸ਼, 1950, ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ।

2. ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਆਦੇਸ਼, 1950, ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਡਿਊਲ, ਬਿਹਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ, ਆਈਟਮ 22 (ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਆਈਟਮ 21 ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵ:-

"21. ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਰਾ"।

4. ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਪਰੋਕਤ ਉਲਲੇਖਿਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਐਕਟ 23 ਦੇ 2016 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਾਕ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੂਰ ਤੋਂ ਵੀ ਖੋਜਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਵਾਕ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਦੇ ਇਰਾਦੇ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਣ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5. ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ, ਇਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ), 1989 (ਇਸ ਨੂੰ '1989 ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ 1989 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈਂਡਲ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਕਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਨਿਆਇ ਦਾ ਸਾਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਕੇ. ਰਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦੇ।

6. ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜ਼ਮਤ ਹਯਾਤ ਅਮਨੁੱਲਾਹ, ਵਕੀਲ ਜੋ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਜੋ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ 'ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੁਸ਼ਮਣੀ' ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ 2016 ਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਝਾਵ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੇ ਉਪਾਅ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਖੋਜਾਂ

7. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪਿਤਾਮਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ, ਸੰਸਦ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਿਧ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਯਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

8. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਜੋ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਲਾਨਦੀ ਹੈ। ਅਨਿਆਇਕ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਉਣਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 342 ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਸਦੱਸ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਵਰਤਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਮੈਂਡੇਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਿਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

9. ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਗਸਤ, 2016 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ***ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ*** ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੱਸਦੇ ਸਨ ਅਤੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। 2020 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਮਾਨ ਲਈਏ, ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ***ਅਮਨ ਸੰਮਿਲਤਾ ਮਹਾਸੰਘ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ & ਓਰਸ***, (2015) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ1 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

32. “.....ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਓਲਗਾ ਟੇਲਿਸ ਬਨਾਮ ਬੰਬੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੁਣ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ (ਪੈਰਾ 29 'ਤੇ)। ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕਦੋਂ ਇਹ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਦੇਰੀ ਜ ਹੋਰ ਬਿਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀਟੋ ਕਰਨ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹੋਵੇ।

10. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਅਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹੈ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਝਗੜੇ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ

ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਭਰਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਢਹੁਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

11. ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਦੇ ਸੱਚੇ ਅਰਥ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

12. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 342 ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਦੇ ਢੰਗ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 342 ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਪ-ਅਨੁਚਛੇਦ (2) ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਹੈ।

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਖਰੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2006) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 87। ਉੱਥੇ, ਇਹ, ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ) ਆਦੇਸ਼, 1950 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 342(1) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 20 ਤੇ ਜਨਜਾਤੀ "ਲੋਹਾਰਾ" ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ 1953 ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, "ਲੋਹਾਰ" ਨੂੰ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 60 ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ

ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਲੋਹਰਾ" ਨੂੰ 1950 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ "ਲੋਹਾਰਾ" ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। "

9. ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1956 ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ 29-9-1956 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਲਈ, ਐਂਟਰੀ 20 ਨੂੰ "ਲੋਹਾਰਾ" ਜਾਂ "ਲੋਹਰਾ" ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1976 ਤੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ “ਲੋਹਾਰਾ” ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 1956 ਤੋਂ “ਲੋਹਾਰਾ” ਅਤੇ “ਲੋਹਰਾ” ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. 1976 ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਵਿਜ਼. ਐਂਟਰੀ 22 ਵਿੱਚ 1956 ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। “ਲੋਹਾਰਾ” ਅਤੇ “ਲੋਹਰਾ” ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ “ਲੋਹਾਰਾ” ਨੂੰ “ਲੋਹਾਰ” ਵਜੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ “ਲੋਹਾਰ” ਅਤੇ “ਲੋਹਰਾ” ਨੂੰ ਦੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ। 1976 ਦੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, “ਲੋਹਾਰ” ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਹ 1955 ਵਿੱਚ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਨ।

11. 1976 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਕਾਰਨ, “ਲੋਹਾਰ” ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 4631 ਦੀ 1990 ਮਿਤੀ 12-9-1990 (ਐਡ.: ਕੋਰਮ: ਰੰਗਨਾਥ ਮਿਸਰਾ, ਐਮ.ਐਮ. ਪੁੰਛੀ ਅਤੇ ਕੇ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ, ਜੇ.ਜੇ.)) ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਅੱਗੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 12-9-1990 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ (ਐਡ.: ਕੋਰਮ: ਰੰਗਨਾਥ ਮਿਸਰਾ, ਐਮ.ਐਮ. ਪੁੰਛੀ ਅਤੇ ਕੇ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ, ਜੇ.ਜੇ.):

“1. ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਛੋਟੇ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਚੰਪਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 1976 ਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਭਰਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਖਰਾਬ ਸੀ।

3. ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ 1976 ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ ਦੇ ਸੋਧ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ “ਲੋਹਾਰ” ਜਾਂ “ਲੋਹਰਾ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

4. ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੁਣ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। 16-12-1986 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁੜੇਗਾ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50% ਮਿਲੇਗਾ। ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ "ਲੋਹਾਰ" ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਵਰਜਨ ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ "ਲੋਹਾਰਾਂ" ਨੂੰ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਲੋਹਾਰ" ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

14. ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਿਤਯਾਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 576। ਉੱਥੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲੋਹਾਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ, ਨੇ 1950 ਦੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਆਰਡਰ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟਸ ਅਤੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਆਰਡਰਜ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਨੰਬਰ 11, 13, 15 ਨੂੰ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

“11. 'ਲੋਹਾਰ' ਜਾਂ 'ਲੋਹਰਾਸ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ 'ਲੋਹਾਰ' ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ 'ਲੋਹਾਰਾ', 'ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਕੋਲੀਸ' ਅਤੇ 'ਕੁਮਹਾਰਸ' ਨਾਲ ਰੈਂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਲੋਹਰਾ' ਜਾਂ 'ਲੋਹਰਾਸ' ਕੇਵਲ ਉਪ-ਜਾਤੀਆਂ ਹਨ, ਚੋਟਾਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮੁੰਡਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਪਟ ਜਾਂ ਅਸੁਰਸ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਜਾਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਹਨ।

13. ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: ਕੀ ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲੋਹਾਰਸ ਜਾਂ ਲੋਹਰਾਸ ਦੇ ਪਰਿਆਯਵਾਚੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੁਣ ਰੇਸ ਇੰਟੈਗਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਭਗਵਤੀ ਬਨਾਮ ਹਰੀਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ [((1965) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 877 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1965 ਐਸ.ਸੀ 1557)] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪੱਦਰ ਜਾਤੀ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਾ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 341(1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ। ਇਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬੀ. ਬਸਵਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਮੁਨਿਚਿੰਨੱਪਾ [((1965) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 316 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1965 ਐਸ.ਸੀ 1269)] ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

15. ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"16... ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਕੇਸ [(ਸੀ.ਏ ਨੰਬਰ 4631 ਆਫ 1990, 15 ਸਤੰਬਰ, 1990 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਹਨ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਕੇਂਦਰ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਕਾਰਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਰਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਿੰਦੀ ਵਰਜਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਗਲਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਗਲਤ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧਿਆ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੇ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ 1976 ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸੀ।"

17. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰੇ ਗਏ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਵਾਕਿਆ, ਅਰਥਾਤ, "ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਹੈ" ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਤੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਉਦਧਰਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਕਿਆ ਦਾ ਅਸਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਬੈਂਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਰਿਆਇਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਹਿੰਦੀ ਕਾਪੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ...

16. ਅਸੀਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ *ਨਿਤਯਾਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ* ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ-20 ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"20. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੀ ਜਾਤੀ ਹਨ। ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਈ ਵੀ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਲੋਹਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲੋਹਰਾਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਚ/ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਇਕੱਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ

ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਹਾਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।"

17. ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਨੰਬਰ 20 ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਈ ਵੀ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਲੋਹਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲੋਹਰਾਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

18. ਅਗਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ 1997 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 406 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਹਿਲੇ ਵਾਕ 'ਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਲੋਹਾਰਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੌਥੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਹਾਰ, ਸਵੀਕਾਰਯ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਲੋਹਾਰ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੱਛੜੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਲੋਹਾਰਾਸ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਤਯਾਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"6. ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਲੋਹਾਰਾ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਲੋਹਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਤਯਾਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਮਾਮਲੇ [(1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 576] ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਲੋਹਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 366(25) ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 342(1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਜਾਂ ਜਨਜਾਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 342(2)ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਏ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਭਾਗ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ

ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤਹਿਤ ਸ. ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ[(1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 576] ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਪਾਲਘਾਟ ਕੇਸ [(1994) 1 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 359], ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧੀਨ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵਾਰੰਟਿੰਗ ਦਖਲ.

"7. ਫਿਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਿਤਯਾਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਮਾਮਲੇ [(1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 576] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੁਮਾਰੀ ਗੌਰੀ ਨਾਰਾਇਣੰਮਾ ਅਗਰਹਾਰਾ [(1991) ਸੁਪਲੀ (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 560]; 1995 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.ਐਲ. (ਐਲ&ਐਸ) 877; 1995 ਅਮਟਿਕ 375 ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਬਾਲਗੁਰੁਸਵਾਮੀ [(1995) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 104; 1995 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 275]। ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਉਸ ਗਲਤ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਜੋ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ"> ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਅਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਇਹ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ।

ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

“21. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 348 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਐਕਟਾਂ, ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮੁਲਗਿਤ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟਾਂ ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਜਾਂ ਬਾਈ-ਲਾਅ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 6 ਰਾਜ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 348 ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।”

20. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ (2020) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਪਰ 456, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸ਼ਾਵ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸੋਨੋਨੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਓਬੀਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ।

21. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1976 ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ, ਬਿਹਾਰ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 22 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ 'ਲੋਹਾਰ, ਲੋਹਰਾ' (ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ) ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2006 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ (ਐਕਟ 48/2006), 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਲਈ ਪਾਰਟ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਡਿਊਲ, ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 22 (ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਆਈਟਮ 21

ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ 'ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਰਾ' ਨੂੰ 'ਲੋਹਾਰ, ਲੋਹਰਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਹਾਰ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਲੋਹਾਰਾ' ਸ਼ਬਦ 'ਲੋਹਾਰ' ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 48 ਵਿੱਚ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਹਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਿੱਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਲੋਹਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਜਾਤੀਯ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੂਹ ਨੇ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਬਿਹਾਰ ਦੇ 38 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਲੋਹਾਰਾ/ਲੋਹਰਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਲੋਹਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮਾਤਰ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਤੇ ਉਹੀ ਸਨ। ਜਨਜਾਤੀਯ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਹਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਉਲਝਣ ਦੌਰਾਨ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ 2016 ਦਾ ਐਕਟ 23 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 'ਲੋਹਾਰ, ਲੋਹਰਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ 'ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਰਾ' ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਸੀ। ਲੋਹਾਰ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਜਨਜਾਤੀਯ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਹਾਰ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਆਧਾਰਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਓਬੀਸੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ 'ਲੋਹਾਰ' ਜਾਤੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਏ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਡੀਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਹੋਰ ਕੇਸ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਈਬੀਸੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 115 ਜੋ ਕਿ ਜਾਤੀ 'ਲੋਹਾਰ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 28.10.2021 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਲੋਹਾਰ' ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਓਬੀਸੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 18 ਤੋਂ ਮਿਟਾ ਦੇਣ, ਜੋ ਕਿ 08.08.2016 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਗਜ਼ਟ ਨੰਬਰ 689 ਦੀਨਾਂਕ 23.08.2016

22. ਅਸੀਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁੱਖੀ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ

ਉਹ ਓਬੀਸੀਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਸੱਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਅਧੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੱਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਾ ਪਰਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੈਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਲੜੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕਰਣ ਉੱਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਹੋਵੇ।

23. ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ: ਅਤੇ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੋਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਜਾਂ ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ।

24. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਓਬੀਸੀਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

25. ਜੋ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ 48 ਦੁਆਰਾ, 1976 ਦੇ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਵਰਜਨ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ 'ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਰਾ' ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 22 ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 21 ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 21 ਵਜੋਂ ਮੁੜ ਨੰਬਰਿੰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਸੋਧ ਨੇ ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਰਜਨ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, 2016 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 2006 ਦਾ ਐਕਟ 48 ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਰੱਦ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ 2006 ਦਾ ਜੋ ਐਕਟ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੋਹਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ਣਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਆਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਲੋਹਾਰਾ, ਲੋਹਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ? ਲੋਹਰ ਲੋਹਾਰਾ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 'ਲੋਹਾਰਾ' ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਾਠ ਜਿਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਰਟੀਕਲ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

26. ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 342 ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜੱਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋਹਾਰ ਹੈ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ਅਧੀਨ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੱਕ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਿਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 18 ਅਤੇ 18ਏ ਦੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਦੇਖੋ ***ਪ੍ਰਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ*** *(2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 727]).*

27. ਇਹ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਜਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

28. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀਯੁਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ *ਵਿਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼* (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹੁੰਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜ ਇੱਕੋ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲਣਯੋਗ ਸੀ ਜੇਕਰ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਯੁਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ *ਨਿਹਾਲ ਬੇਟੀ @ ਲਲਿਤਾ ਬਹਿਰਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (1993) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 746* ਨੂੰ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਅਸੀਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕੇਵਲ ਲੋਹਾਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 1989 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਦਰਿਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 5,00,000/- (ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਰਕਮ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

31. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਸੂਚਨਾ। ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਪਗਡ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, 'ਲੋਹਾਰਾ', ('ਲੋਹਾਰ') ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜਦਕਿ 'ਲੋਹਾਰਾ' ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, 'ਲੋਹਾਰ' ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵ 'ਲੋਹਾਰਾ' ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ 'ਲੋਹਾਰ' ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲੁਹਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 5,00,000/- (ਰੁਪਏ) ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ ਪੰਜ ਲੱਖ) ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅੱਜ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਛੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗਤ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤੇ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਗੀਆਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ।

ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

(सहाइता कीती : शेवाली मोंगा, ऐल.सी.आर.ऐ.)

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta

Advocate